

Tính chiến đấu của tác phẩm văn học, nghệ thuật trong giai đoạn hiện nay

PHÒNG VĂN HÓA - VĂN NGHỆ

Độc giả đến với triển lãm sách, hình ảnh chào mừng kỷ niệm Cách mạng Tháng Tám thành công và Quốc khánh 02/9.

Ảnh minh họa:
Hoàng Trường Sa.

Văn học, nghệ thuật với vai trò là nền tảng văn hóa tinh thần của xã hội, là mục tiêu và động lực thúc đẩy kinh tế - xã hội phát triển, Nghị quyết số 23-NQ/TW ngày 16/6/2008 của Bộ Chính trị (khóa X) nêu rõ: "... Văn học, nghệ thuật là lĩnh vực rất quan trọng, đặc biệt tinh tế của văn hóa; là nhu cầu thiết yếu, thể hiện khát vọng chân, thiện, mỹ của con người; là một trong những động lực to lớn trực tiếp góp phần xây dựng nền tảng tinh thần của xã hội và sự phát triển toàn diện của con người Việt Nam...".

Chính vì vậy, tác phẩm văn học, nghệ thuật có giá trị thường thể hiện tính chiến

đấu sâu sắc, với góc nhìn tinh tế, đúng đắn về những vấn đề bức xúc của xã hội; hướng đến sự tốt đẹp về nhân cách, đạo đức và lối sống của con người. Trong xu thế hội nhập - phát triển và toàn cầu hóa ở nước ta hiện nay, tính chiến đấu của tác phẩm văn học, nghệ thuật chính là thể hiện chủ nghĩa yêu nước và tính nhân văn cao cả, góp phần tích cực vào quá trình xây dựng văn hóa, con người Việt Nam ngày càng văn minh, hiện đại, đậm đà bản sắc dân tộc.

Thời gian qua, dưới ánh sáng đường lối của Đảng về văn học, nghệ thuật, Nghị quyết Trung ương 5 (khóa VIII) với quan

Hội sách TP
Cần Thơ lần thứ III
năm 2019 là một
điểm nhấn trong
các hoạt động lễ,
hội ở TP Cần Thơ.

Ảnh minh họa:
Hoàng Trường Sa.

điểm “Xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc”, dẫn dắt các tác phẩm văn học, nghệ thuật bám sát thực tế, phản ánh nhiều khía cạnh của cuộc sống và thể hiện tính chiến đấu vì mục tiêu thúc đẩy xã hội phát triển dưới góc độ nghệ thuật.

Trong nền kinh tế tri thức hội nhập hiện nay, đòi hỏi văn nghệ sĩ phải có vốn tri thức, lý luận và thâm nhập thực tiễn để tự rèn luyện tư tưởng, lập trường, quan điểm hình thành tư duy sáng tạo đúng đắn, sáng tác ra những tác phẩm văn học, nghệ thuật để lại dấu ấn, phục vụ sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước.

Tác phẩm văn học, nghệ thuật mang tính chiến đấu thể hiện ở tầm khái quát sâu rộng, có giá trị về nội dung tư tưởng và nghệ thuật cao, giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc và phù hợp với xu thế phát triển của thời đại. Do đó, việc nghiên cứu tính chiến đấu của các tác phẩm văn học, nghệ thuật trong giai đoạn hiện nay có ý nghĩa vô cùng cần thiết, góp phần to lớn vào quá trình xây dựng văn hóa, con người Việt Nam ngày càng văn minh, hiện đại theo kịp sự phát triển chung của đất nước và hội nhập quốc tế.

1. Thực trạng việc thể hiện tính chiến đấu trong các tác phẩm văn học, nghệ thuật

Thời gian qua, nhiều tác phẩm văn học, nghệ thuật tập trung khai thác đề tài về lịch sử - văn hóa, những vấn đề thời sự, góp phần tham gia tích cực vào cuộc đấu tranh lên án, tố cáo cái xấu, cái ác, bảo vệ các giá trị nhân văn và phẩm giá tốt đẹp của con người. Qua đó, với sức mạnh của tư duy hình tượng, tác phẩm văn học, nghệ thuật góp phần cảnh báo, phản biện sâu sắc và có hiệu quả nhiều phương diện của đời sống xã hội đương thời.

Tuy nhiên, số lượng tác phẩm văn học, nghệ thuật có giá trị cao về tư tưởng và nghệ thuật, mang ý nghĩa giáo dục tư tưởng và thẩm mỹ vẫn chưa nhiều. Một số tác phẩm văn học, nghệ thuật có nội dung xa rời tình hình thực tiễn của đất nước, chỉ phản ánh một chiều các mặt tiêu cực của cuộc sống hiện tại, xuyên tạc sự thật lịch sử, đi ngược lại với lợi ích của dân tộc...

Trước sự phát triển mạnh mẽ của quá trình hội nhập quốc tế ngày càng đòi hỏi sự tư duy sáng tạo của văn nghệ sĩ đi vào chiều sâu trong sáng tác các tác phẩm văn học, nghệ thuật, phản ánh chân thực cuộc sống, thể hiện đa dạng về loại hình ngôn ngữ và nghệ thuật... để cùng nhau góp phần

Hội sách cũng
là dịp thúc đẩy
văn hóa đọc của
người dân Cần Thơ
nói riêng và đồng
bằng sông Cửu
Long nói chung.
Ảnh minh họa:
Hoàng Trường Sa.

phê phán, đẩy lùi cái xấu và hướng tới xây dựng tâm hồn, đạo đức, nhân cách tốt đẹp của con người.

2. Đường lối lãnh đạo của Đảng đối với lĩnh vực văn hóa, văn học, nghệ thuật

Văn hóa, văn học, nghệ thuật là nhu cầu cần thiết trong đời sống tinh thần của xã hội, thể hiện trình độ phát triển của một quốc gia, dân tộc. Trong suốt quá trình xây dựng và phát triển đất nước, Đảng và Nhà nước ta đã ban hành nhiều nghị quyết chuyên đề về lĩnh vực văn hóa, văn học, nghệ thuật.

Nghị quyết Trung ương 5 (khóa VIII) ngày 16/7/1998 về “Xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc”, nêu rõ những đặc trưng cơ bản của nền văn hóa tiên tiến là tinh thần yêu nước, yêu quê hương, yêu Tổ quốc... và thể hiện tính nhân văn sâu sắc. Ngày nay, yêu nước được cụ thể hóa thành các việc làm và hành động cụ thể: thanh niên tình nguyện thi hành nghĩa vụ quân sự, Nhân dân chung tay xây dựng nông thôn mới và sẵn sàng tham gia phục vụ lợi ích chung của Nhân dân, của con người. Nền văn hóa Việt Nam đậm đà bản sắc dân tộc được xây dựng và phát triển trên nền tảng ý thức tự cường, tinh thần đoàn kết, nhân ái và phong cách lịch sự, tinh tế trong giao tiếp.

Ngày 16/6/2008, Bộ Chính trị (khóa X) ban hành Nghị quyết số 23-NQ/TW về “Tiếp tục xây dựng và phát triển văn học, nghệ thuật trong thời kỳ mới”, xác định văn học, nghệ thuật là một bộ phận trọng yếu của nền văn hóa dân tộc, có ý nghĩa quan trọng trong quá trình phát triển nền kinh tế thị trường theo định hướng xã hội chủ nghĩa ở nước ta hiện nay. Trong bối cảnh đất nước đang đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế, nghị quyết thể hiện sự quan tâm của Đảng đối với sự phát triển các lĩnh vực văn học, nghệ thuật và có tác dụng động viên, khích lệ đối với đội ngũ văn nghệ sĩ; đánh dấu bước ngoặt phát triển của nền văn học, nghệ thuật nước nhà và là động lực to lớn trong xây dựng nền tảng tinh thần của xã hội, của dân tộc.

Trong giai đoạn hiện nay, để kịp thời có những đường lối, chính sách mang tính chiến lược lâu dài và toàn diện cho sự nghiệp văn hóa dân tộc, Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa XI) đã ban hành Nghị quyết số 33-NQ/TW ngày 09/6/2014 về “Xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước”. Nghị quyết đề xuất các chủ trương, chính sách nhằm tạo điều kiện thuận lợi cho các hoạt động trong lĩnh vực văn hóa và phát triển con người trước sự bùng nổ của công nghệ thông tin kỹ thuật số; phát huy tính sáng tạo, giữ gìn

những giá trị văn hóa truyền thống, bản sắc văn hóa dân tộc và đảm bảo giữ vững định hướng của Đảng và Nhà nước ta trong thực hiện các nhiệm vụ, giải pháp phát triển văn hóa, con người Việt Nam.

3. Tính chiến đấu của tác phẩm văn học, nghệ thuật trong giai đoạn hiện nay

Đất nước ta đang trong xu thế tích cực, chủ động hội nhập quốc tế, tác phẩm văn học, nghệ thuật mang tính chiến đấu phải nêu bật được khát vọng chân, thiện, mỹ của con người; nội dung thấm nhuần sâu sắc chủ nghĩa yêu nước và tinh thần nhân văn cao cả. Tính chiến đấu trong tác phẩm văn học, nghệ thuật thể hiện ở giá trị tư tưởng và nghệ thuật, tích cực góp phần vào công cuộc xây dựng con người mới xã hội chủ nghĩa và đáp ứng được nhu cầu hưởng thụ văn hóa tinh thần ngày càng đa dạng của Nhân dân.

Nội dung cốt lõi của tính chiến đấu trong tác phẩm văn học, nghệ thuật giai đoạn hiện nay chính là thể hiện ở tính độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội, là những tinh hoa của cộng đồng dân tộc Việt Nam trải qua hàng ngàn năm lịch sử đấu tranh dựng nước và giữ nước. Những tác phẩm văn học, nghệ thuật thể hiện tính chiến đấu sẽ để lại dấu ấn sâu sắc, mang những đặc trưng cơ bản của một nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc và trở thành những giá trị văn hóa, tinh thần quý giá của dân tộc.

4. Hạn chế

Tính chiến đấu của các tác phẩm văn học, nghệ thuật trong giai đoạn hiện nay đã đạt được nhiều tiến bộ, thể hiện được góc nhìn sâu sắc và tinh tế trên các lĩnh vực của đời sống xã hội. Tuy nhiên, trong thời kỳ đất nước mở cửa hội nhập, giao lưu quốc tế, sự thể hiện tính chiến đấu của các tác phẩm văn học, nghệ thuật vẫn còn một số hạn chế, chưa phát huy hết vai trò là nền tảng văn hóa tinh thần của xã hội, mục tiêu và động lực thúc đẩy kinh tế - xã hội phát triển.

- *Thứ nhất*, một số quan điểm, chủ trương, đường lối đổi mới của Đảng về văn học, nghệ thuật chưa được thể chế hóa kịp thời, thiếu sự phối hợp trong chỉ đạo và triển khai thực

hiện. Vì vậy, việc thực hiện các quy định về hoạt động tổ chức Hội chưa sâu sát thực tế; chính sách về nguồn hỗ trợ, đầu tư cho văn học, nghệ thuật còn gặp nhiều lúng túng; trình độ lãnh đạo, chỉ đạo, quản lý lĩnh vực văn học, nghệ thuật của các cơ quan Đảng và Nhà nước đôi khi thiếu sự sáng tạo trong xử lý và định hướng những vấn đề phát sinh trong giai đoạn hiện nay.

- *Thứ hai*, số lượng tác phẩm văn học, nghệ thuật thể hiện tính chiến đấu chưa nhiều, rất ít tác phẩm có giá trị cao do công tác sáng tác, sưu tầm chưa đi vào chiều sâu, không giải quyết được những vấn đề gai góc của đời sống. Nhiều tác phẩm văn học, nghệ thuật chưa thể hiện được tính chất tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, không bắt kịp nhịp độ phát triển của đất nước; một số ít tác phẩm có thị hiếu tầm thường, không có giá trị về giáo dục tư tưởng và thẩm mỹ.

- *Thứ ba*, một bộ phận văn nghệ sĩ chưa bám sát thực tiễn đổi mới, thiếu đi sâu vào thực tế đời sống Nhân dân lao động để sáng tác nên những tác phẩm mang tính chiến đấu, có giá trị giáo dục sâu sắc. Một số ít văn nghệ sĩ bị thế lực thù địch kích động, lôi kéo làm ảnh hưởng đến tư tưởng, lập trường nên đã sáng tác, truyền bá tác phẩm văn học, nghệ thuật xuyên tạc sự thật, thể hiện thái độ bi quan đối với xã hội. Trình độ văn nghệ sĩ còn nhiều bất cập, yếu kém nên bị hạn chế trong tiếp cận những tri thức khoa học phát triển mạnh mẽ của thời đại công nghệ thông tin và chưa kịp thời nhận thức về sự chuyển biến mạnh mẽ của đất nước trong giai đoạn hiện nay.

- *Thứ tư*, thời gian qua, hoạt động giao lưu văn hóa, văn nghệ với nước ngoài được mở rộng, tiếp cận những thành tựu nghệ thuật của nhân loại và tạo cơ hội quảng bá các giá trị văn học, nghệ thuật đặc sắc của Việt Nam đến cộng đồng thế giới. Tuy nhiên, công tác quản lý vẫn còn nhiều bất cập, tình trạng văn hóa phẩm độc hại xâm nhập vào nước ta vẫn còn phổ biến, số lượng tác phẩm văn học, nghệ thuật có giá trị trong nước tham dự các diễn đàn văn học, nghệ thuật quốc tế còn rất hạn chế.

5. Giải pháp

Tiếp tục quán triệt sâu sắc tinh thần Nghị quyết Trung ương 5 khóa VIII ngày 16/7/1998

về xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc và Nghị quyết số 23-NQ/TW ngày 16/6/2008 của Bộ Chính trị "...Văn học, nghệ thuật Việt Nam thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và hội nhập quốc tế phải phát triển toàn diện và mạnh mẽ, thấm nhuần sâu sắc tinh thần nhân văn, dân chủ. Phấn đấu sáng tác nhiều tác phẩm văn học, nghệ thuật có giá trị tư tưởng và nghệ thuật cao, có tác dụng to lớn xây dựng con người; vừa có tác dụng định hướng, vừa đáp ứng nhu cầu văn hóa - tinh thần ngày càng cao của Nhân dân...". Trong giai đoạn hiện nay, để các tác phẩm văn học, nghệ thuật thể hiện sâu sắc tính chiến đấu, có giá trị cao về tư tưởng và nghệ thuật, cần đẩy mạnh thực hiện hiệu quả các giải pháp sau:

Một là, để các tác phẩm văn học, nghệ thuật có giá trị tư tưởng và nghệ thuật cao, thể hiện sâu sắc tính chiến đấu vì mục tiêu thúc đẩy xã hội phát triển, cần đảm bảo tăng cường vai trò lãnh đạo của Đảng, sự quản lý có hiệu quả của Nhà nước thông qua việc hoàn thiện các thể chế về văn học, nghệ thuật. Các chính sách đãi ngộ về vật chất và tinh thần đối với lực lượng văn nghệ sĩ cần được quan tâm nhiều hơn; đảm bảo quyền tự do sáng tạo của văn nghệ sĩ theo đúng chủ trương, đường lối của Đảng và chính sách, pháp luật của Nhà nước ta.

Hai là, tạo điều kiện, môi trường và không gian thuận lợi để công tác sáng tác các tác phẩm văn học, nghệ thuật có chiều sâu và giá trị cao về nghệ thuật. Các cuộc thi quảng bá, sáng tác văn học, nghệ thuật cần được quan tâm về chất lượng giải thưởng để góp phần kích thích tư duy sáng tạo, nguồn cảm hứng sáng tác của văn nghệ sĩ sẽ cho ra đời các tác phẩm để lại dấu ấn trong lòng độc giả và đóng góp vào nền văn học, nghệ thuật đất nước. Đây cũng chính là giải pháp thiết thực để hạn chế thấp nhất sự thâm nhập các tác phẩm văn học, nghệ thuật mang tính phi văn hóa và ngăn chặn âm mưu chống phá của các thế lực thù địch trên lĩnh vực văn hóa, tư tưởng.

Ba là, để có những tác phẩm văn học, nghệ thuật hữu ích, thể hiện được tính chiến đấu vì cái thiện, cái cao cả của cuộc sống; mỗi văn nghệ sĩ phải có bản lĩnh, tự làm giàu tri thức cho mình, phải có niềm tin, đam mê và khát

vọng tốt đẹp, không chạy theo trào lưu và thi hiếu tầm thường của một bộ phận độc giả và khán giả. Hoạt động sáng tác của văn nghệ sĩ cần thâm nhập vào đời sống thực tế, phản ánh được những vấn đề bức xúc của xã hội hiện đại theo định hướng xây dựng văn hóa, con người Việt Nam tốt đẹp về nhân cách, đạo đức và lối sống.

Bốn là, đẩy mạnh hoạt động giao lưu văn hóa, văn nghệ với nước ngoài, tạo điều kiện thuận lợi và cơ hội giao thoa giữa nền văn học, nghệ thuật nước nhà với các giá trị văn học, nghệ thuật cộng đồng quốc tế thông qua các hoạt động xúc tiến văn hóa, du lịch. Đây cũng chính là giải pháp hữu ích giúp đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý lĩnh vực văn học, nghệ thuật các cấp trau dồi kiến thức chuyên môn, nâng cao trình độ, khả năng tham mưu các vấn đề bám sát thực tiễn, phù hợp với từng giai đoạn lịch sử của đất nước.

Nhìn chung, văn học, nghệ thuật làm tốt vai trò là nền tảng văn hóa tinh thần khi luôn bám sát thực tiễn đất nước, gắn bó với cuộc sống Nhân dân; là một bộ phận tinh tế của văn hóa, thông qua chức năng giáo dục và nhận thức để xây dựng và hoàn thiện hơn nhân cách con người; góp phần xây dựng nền văn hóa Việt Nam đậm đà bản sắc dân tộc và tiếp thu có chọn lọc tinh hoa văn hóa nhân loại. Chính vì vậy, nền văn học, nghệ thuật của đất nước phải thể hiện sâu sắc tính chiến đấu, tinh thần yêu nước và chủ nghĩa nhân văn cao cả; phê phán những vấn đề bức xúc của xã hội và hướng đến sự tốt đẹp về nhân cách, đạo đức, lối sống của con người.

Trong giai đoạn hiện nay, Đảng và Nhà nước ta cần nghiên cứu những chủ trương, chính sách thật sâu sát và thiết thực đối với lĩnh vực văn học, nghệ thuật; văn nghệ sĩ cần có tâm và tầm, có bản lĩnh và tư duy nhạy bén trong hoạt động sáng tác để tạo ra những tác phẩm văn học, nghệ thuật có giá trị cao; các cơ quan chức năng cần tăng cường tổ chức giao lưu các diễn đàn văn học, nghệ thuật thế giới, giúp văn nghệ sĩ có cơ hội cọ xát thực tế, phát huy tối đa tính sáng tạo văn học, nghệ thuật và đảm bảo đúng đường lối định hướng của Đảng trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và hội nhập quốc tế ■